

LAPINLAHTI

26.11.2021

L A P I N L A H T I

Laaja hyvinvointikertomus ja suunnitelma

Vuosille 2021-2025

L A P I N L A H T I

Mikä on hyvinvointikertomus ja –suunnitelma? (Terveystieteidenhuoltolaki 12§)

Asiakirja, jonka laativat eri hallinnonalojen asiantuntijat yhdessä (myös järjestöt, srk, yritykset, kokemuksellinen tieto) ja se koostuu seuraavista osista:

OSA 1: ”kertomus”

Tilastojen valossa yhteenvedo **hyvinvoinnin nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä väestöryhmittäin, painopisteiden ja tavoitteiden arviointia ja mitä toimenpiteitä palveluissa on tehty**

* Laajahvk: edellinen valtuustokausi

OSA 2: ”suunnitelma” tulevalle valtuustokaudelle

Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä arviointimittarit hyvinvoinnin edistämiseksi, **hyvinvointivajeiden korjaamiseksi**

OSA 3: Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen

Suunnitelman hyväksyminen ja vieminen toteutukseen

LAPINLAHTI

Sisällysluettelo:

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 – 2021 (Kertomus)

....1 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN LAPINLAHDELLA

.....1.1 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN RAKENTEET

.....1.2 HYVINVOINTITIEDOLLA JOHTAMINEN

....2 TERVEYDENEDISTÄMISAKTIIVISUUS LAPINLAHDELLA

.....2.1 TERVEYDENEDISTÄMISAKTIIVISUUDEN (TEA) KOKONAISTULOS LAPINLAHDELLA

.....2.2 TEA-KUNTAJOHTO

.....2.3 TEA-LIIKUNTA

.....2.4 TEA-KULTTUURI

.....2.5 TEA-PERUSTERVEYDENHUOLTO

.....2.6 TEA-LUKIOKOULUTUS

.....2.7 TEA-PERUSOPETUS

....3 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

.....3.1 TALOUS JA ELINVOIMA

.....3.2 LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET

.....3.3 NUORET JA NUORET AIKUISET

.....3.4 TYÖIKÄISET

.....3.5 IKÄIHMISET

.....3.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

.....3.7 KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTI LAPINLAHDELLA

.....3.8 HANKKEET

....4 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuosilta 2017-2020

.....5 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 – 2025 (Kertomukseen perustuva suunnitelma toteutettavaksi vuosina 2021-2025)

....6 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

....7 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

....8 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

....9 Suunnitelman laatijat

....10 Suunnitelman hyväksyminen

1. Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen

- Järjestö ja osallisuustyöllä on rakenteet ja vastuhenkilö
- Lukiolaisten hyvinvointi ja yhteisöllisyys lisääntyy ja kukaan ei koe itseään yksinäiseksi
- Nuorten, yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (yläkoulu)
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ovat systemaattisesti käytössä eri toimijoilla,
- Kuntalaiset ovat osallisia palvelujen suunnittelussa

2. Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

- Arvioidaan päätösten vaikutukset
- Ruokasuositusten mukainen syöminen lisääntyy
- Ruokakasvatukseen sitoutuminen ja yhteistyö vahvistuu
- Koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalan
- Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa lasten liikkumisen lisääntymiseksi
- Jokainen liikkuu liikuntasuositusten mukaisesti; erityisesti vähän liikkuvat lapset, nuoret, aikuiset ja ikäihmiset
- Kohdennetaan liikuntaa tukevat toimet erityisesti vähän liikkuviin
- Koulu-uupumusta on vähemmän
- Tuetaan lasten tervettä kasvua ja ylipainoisten määrä laskee
- Lapsiperheille on riittävän tilavia asuntoja tarjolla
- Tuetaan yksinhuoltajaperheiden lasten harrastamista

3. Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen, turvallinen arki

- Yhä useampi pysyy pystyssä ja ikääntyvät säilyttävät liikkumiskykynsä
- Lukiossa ei esiinny seksuaalista häirintää ja lukio on turvallinen ympäristö
- Liikennerikkomuksia ja rikoksia on vähemmän
- Ympäristö on terveellinen ja turvallinen

4. Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

- Lasten ja nuoret kokevat mielenterveytensä paremmaksi, masennusoireilu vähenee
- Vanhemmuustaidot vahvistuvat, tuetaan perheiden hyvinvointia
- Tuetaan vanhempien jaksamista vanhempana
- Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- Ennaltaehkäistään päihteiden aiheuttamia haittoja ja riippuvuuksia ja haitat vähenevät
- Aikuiset kokevat mielenterveytensä paremmaksi
- Työikäisten vuodeosasto-, sairaala- ja asumispalvelujen käyttö päihteiden vuoksi vähenee
- Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteet vahvistuvat ja kaiken ikäisiä koskettava jatkuva toiminta varmistuu
- Raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeinen nikotiinittomuus lisääntyy

5. Varhainen tuki (palveluketjut)

- Matalan kynnyksen toimintaa ja palveluihin ohjausta on tarjolla ja palveluketjut ovat sujuvat
- Jatkohoitopaikkojen rakenteet, resurssi ja prosessit vahvistuvat
- Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten terveystarkastusten sekä jatkoseurantojen määrä lisääntyy

LAPINLAHTI

Keskeisimpiä ilonaiheita ja kehittämiskohteita :

LAPINLAHTI

OSALLISUUDEN VAHVISTUMINEN JA YKSINÄISYYDEN VÄHENTYMINEN

- Järjestö ja osallisuustyöllä on rakenteet ja vastuuhenkilö
- Lukiolaisten hyvinvointi ja yhteisöllisyys lisääntyy ja kukaan ei koe itseään yksinäiseksi
- Nuorten, yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (yläkoulu)
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ovat systemaattisesti käytössä eri toimijoilla,
- Kuntalaiset ovat osallisia palvelujen suunnittelussa

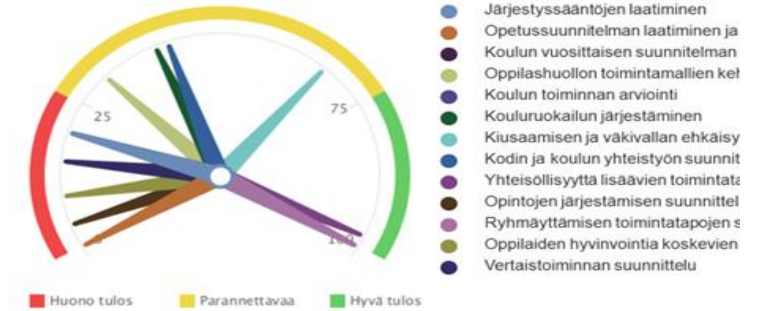

- Hanketyöllä viety eteenpäin kumppanuuspöytämallia, kehitetty lakisääteisiä toimielinten työtä ja edistetty kohtaamispaikkojen syntymistä.
- Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet lisääntyivät sekä monipuolistuivat kunnan eri tapahtumissa.
- Perustettu järjestö- ja liikuntaseurafoorumi
- Järjestö- ja monitoimijainen yhteistyö on vahvistunut ja selkeytynyt

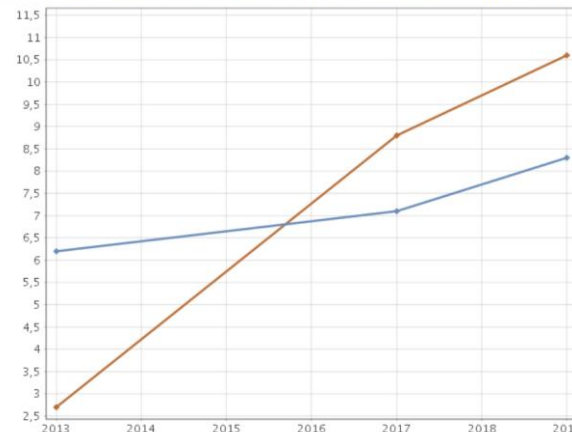
- Osallisuuden tavoitteita ja toimenpiteitä toiminnan ja talouden suunnittelun osalta ei ole määritelty ja osallisuusohjelma puuttuu.
- Osallisuutta käytetään vähän palveluiden suunnittelussa: asiakasraatien, asiakaspalautteiden ja asiantuntijaelinten hyödyntämisessä kehitettävää
- Kuntalaisten vaikuttaminen päätösten valmisteluun verkossa ja talouden suunnitteluun (esim. osallistuva budjetointi) sekä hankintojen valmisteluun, seurantaan tai arviointiin on vähäistä.
- Verkkosivuilla puuttuu kuvaus kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja –keinoista.

Oppilaiden ja huoltajien vaikutusmahdollisuuksia parannettava

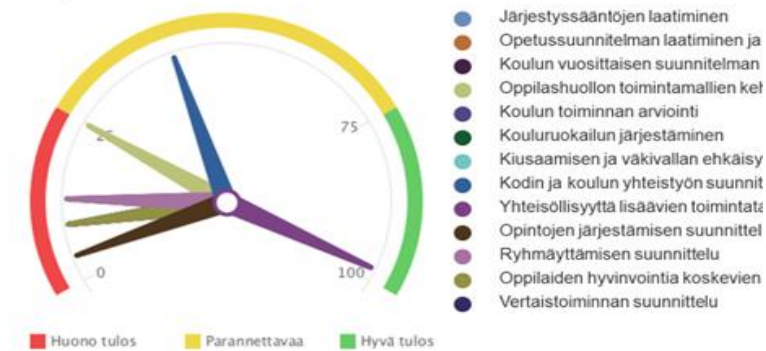
Perusopetus > Osallisuus > Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet : Lapinlahti 2019

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info.ind. 3917

Perusopetus > Osallisuus > Huoltajien vaikutusmahdollisuudet : Lapinlahti 2019

LAPINLAHTI

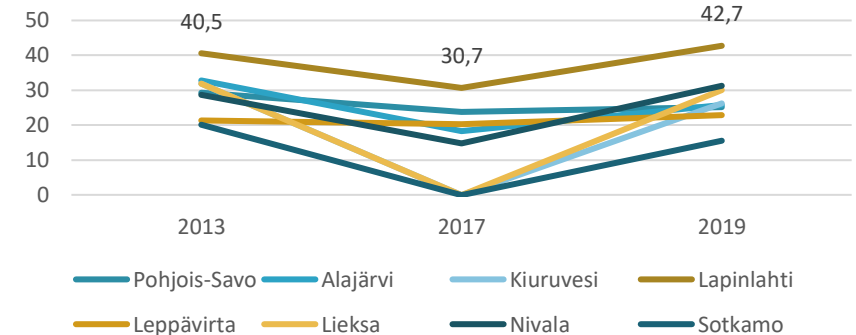

- Arvioidaan päätösten vaikutukset
- Ruokasuositusten mukainen syöminen lisääntyy
- Ruokakasvatukseen sitoutuminen ja yhteistyö vahvistuu
- Koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalan
- Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa lasten liikkumisen lisääntymiseksi
- Jokainen liikkuu liikuntasuosituksen mukaisesti; erityisesti vähän liikkuvat
- Kohdennetaan liikuntaa tukevat toimet erityisesti vähän liikkuviin
- Koulu-uupumusta on vähemmän
- Tuetaan lasten tervettä kasvua ja ylipainoisten määrä laskee
- Lapsiperheille on riittävän tilavia asuntoja tarjolla
- Tuetaan yksinhuoltajaperheiden lasten harrastamista

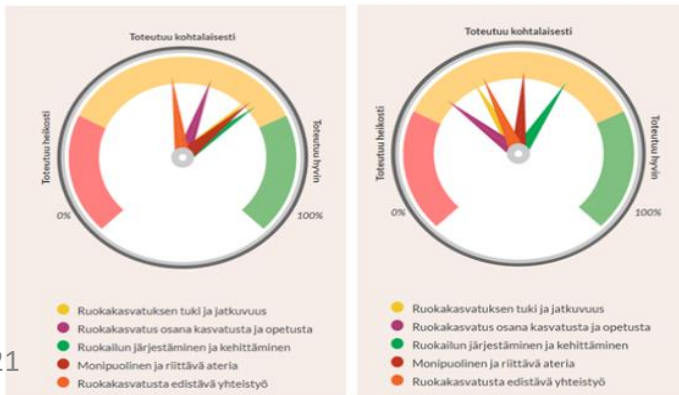
- Asunnottomia ei ole
- Terveyden edistämisaktiivisuus kaikissa toiminnoissa on hyvää, erityisesti liikunnan ja kulttuurin terveyden edistäminen kunnassa on hyvällä tasolla
- Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syinä ovat laskussa ja sairauspäivärahaa saaneiden määrä on vähäinen
- Ikääntyneiden kiinnostus terveyttä edistävästä ravinnosta on lisääntynyt ja he osaavat jo kiinnittää huomiota ravitsemukseen
- Syömishäiriöt vähentyneet

- Liikunnan sukupuolittainen ja eri ikäisten liikunnan aktiivisuuden ja liikuntapaikkojen käytätietojen seuranta puuttuu.
- Perusterveydenhuollon lasten neuvolan käyntejä on toiseksi vähiten vertailualueisiin nähden.
- Varhaiskasvatuksessa tarvitaan kehittämistä erityisesti ruokakasvatusta edistävissä yhteistyössä ja peruskoulussa ruokakasvatuksessa osana kasvatusta ja opetusta.
- Nuorten ylipaino on vahvassa nousussa sekä peruskoulussa että lukiolaisten keskuudessa.
- Lukiolaiset liikkuvat vähän, tilanne on huonoin suhteessa vertailualueisiin.
- Verenkiertoelinsairauksien vuoksi saadaan työkyvyttömyyseläkettä toiseksi eniten

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ruokakasvatuksen toteutuminen

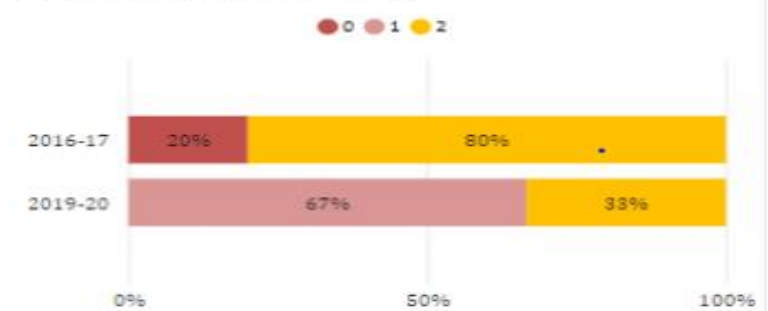
N=5 varhaiskasvatuksen yksikköä Lapinlahti

(N=7 peruskoulun yksikköä, 6 alakoulua ja 1 yläkoulu Lapinlahti)

Ylipainon yleisyys ja sen kehitys
Tilanne 2019, ylipainoisia % ikäluokasta

5 Koululla on kohdennettuja toimenpiteitä vähän liikkuvien oppilaiden liikkumisen edistämiseen

LAPINLAHTI

- Kiusaamista esiintyy vähän, erityisesti toisella asteella
- Hyödynnetään Ankkuritoimintaa
- Monitoimijainen liikenneturvallisuustyöryhmä edistää liikenneturvallisuustyötä
- Esteettömyyden edistäminen rakentamisessa ja liikenneturvallisuutta edistävä liikennesuunnittelu ovat käytössä
- Seksuaaliterapeutteja koulutautunut

- Tunteiden säätelyn ongelmat ja häiriökäyttäytyminen ja kiusaaminen (nettikiusaaminen)
- Liikenneturvallisuuden liikenne rikkomuksia on paljon.
- Työikäisten ja ikääntyneet ovat toiseksi eniten vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidossa.
- Seksuaalinen häirintä erityisesti lukiolaisten parissa
- Nuorista yhä useampi on epäilty tai tuomittu rikoksista.
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä huimassa nousussa

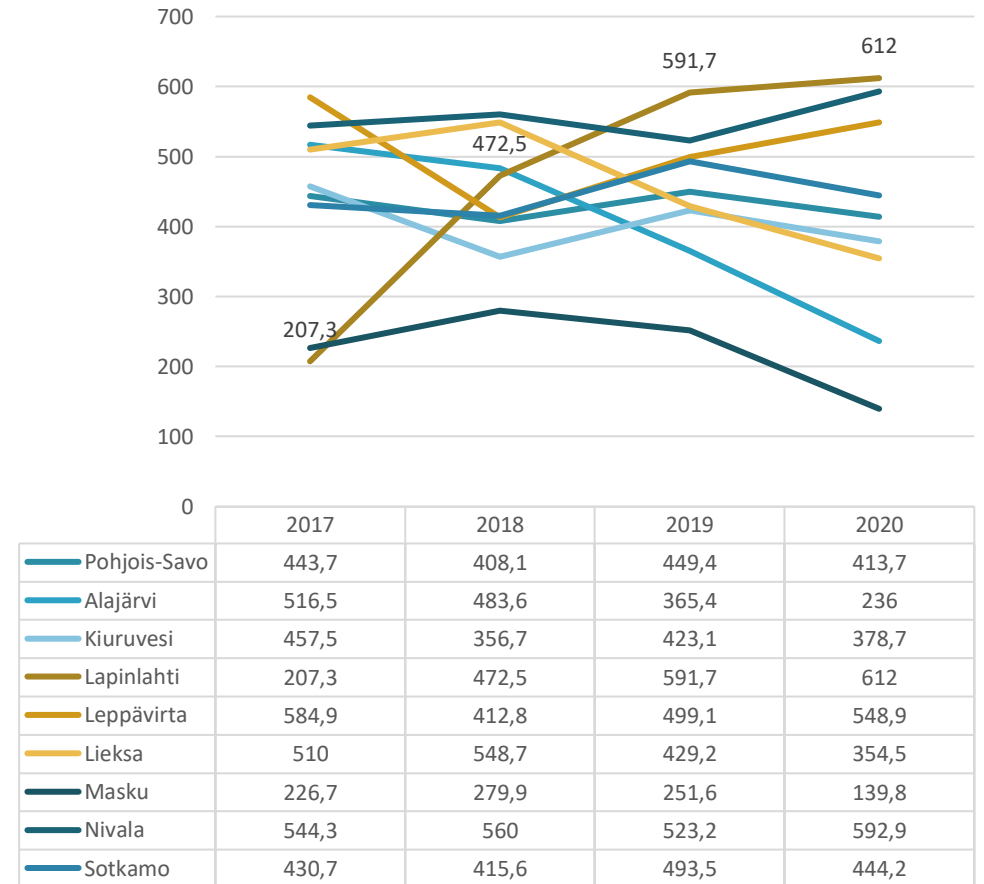
TAPATURMIEN JA VÄKIVALLAN EHKÄISEMINEN JA TURVALLINEN ARKI

- Yhä useampi pysyy pystyssä ja ikääntyvät säilyttävät liikkumiskykynsä
- Lukiossa ei esiinny seksuaalista häirintää ja lukio on turvallinen ympäristö opiskella
- Liikenne rikkomuksia ja rikoksia on vähemmän
- Ympäristö on terveellinen ja turvallinen

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, %
lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) [Info 4783](#)

		Pohjois-Savo	Alajärvi	Kiuruvesi	Lapinlahti	Leppävirta	Nivala	Sotkamo
2017	yhteensä	0,7	0,0		1,0		0,0	
2019		1,2	1,9	0,0	3,9	0,0	0,0	2,6

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

LAPINLAHTI

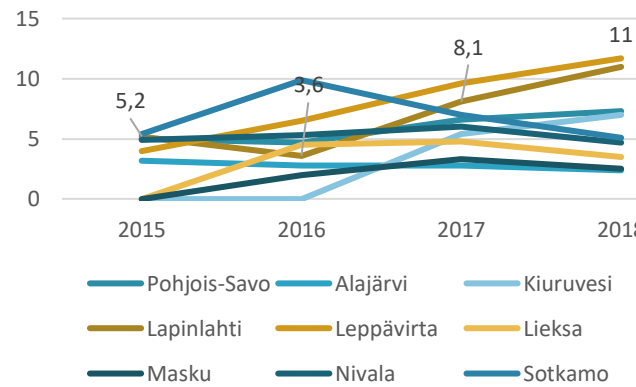
- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16 - 24-vuotiaiden määrä ei ole noussut
- Koulu- ja opiskelutoiminnassa käytetään Ankkuri toimintaa
- Varpu - aika on käytössä perheen tukemiseen monialaisesti
- Alkoholiamyymälä vähän verrattuna vertailualueisiin

- Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden määrä 0-17-vuotiaissa on voimakkaasti noussut vuodesta 2016. Tuen tarve kouluterveydenhuollossa on lisääntynyt.
- Mielenterveyden haasteita on erityisesti tytöillä, 0-17-v ikäisillä ja he tarvitsevat sairaalahoitoa eniten vertailualueista.
- Kodin ulkopuolelle sijoitettuja nuoria 18-20 -vuotiaita on toiseksi eniten.
- Päihteiden tai mielenterveyden häiriöiden vuoksi joutuu yhä useampi nuori sairaalahoitoon.
- Tunteiden säätelyn ongelmat ja häiriökäyttäytyminen ja kiusaaminen (nettikiusaaminen)
- Työikäisten parissa yhä useampi saa sairauspäivärahaa mielenterveyssyistä.
- Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntejä on eniten suhteessa vertailualueisiin samoin kuin päihdehuollon laitoksissa ja toiseksi eniten sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja potilaita.
- Päihdehuollon asumispalveluissa on eniten asiakkaita suhteessa vertailualueisiin.

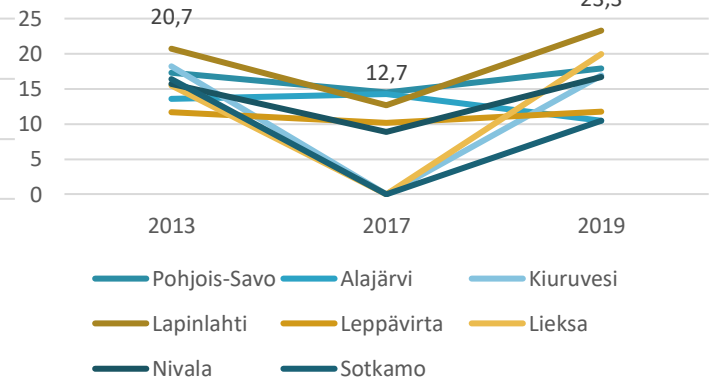
MIELEN HYVINVOINTI JA RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISEMINEN

- Lasten ja nuoret kokevat mielenterveytensä paremmaksi, masennusoireilu vähenee
- Vanhemmuustaidot vahvistuvat, tuetaan perheiden hyvinvointia
- Tuetaan vanhempien jaksamista vanhempana
- Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- Ennaltehkäistään päihteiden aiheuttamia haittoja ja riippuvuuksia ja haitat vähenevät
- Aikuiset kokevat mielenterveytensä paremmaksi
- Työikäisten vuodeosasto-, sairaala- ja asumispalvelujen käyttö päihteiden vuoksi vähenee
- Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteet ja kaiken ikäisiä koskettava jatkuva toiminta vahvistuvat
- Raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeinen nikotiinittomuus lisääntyy

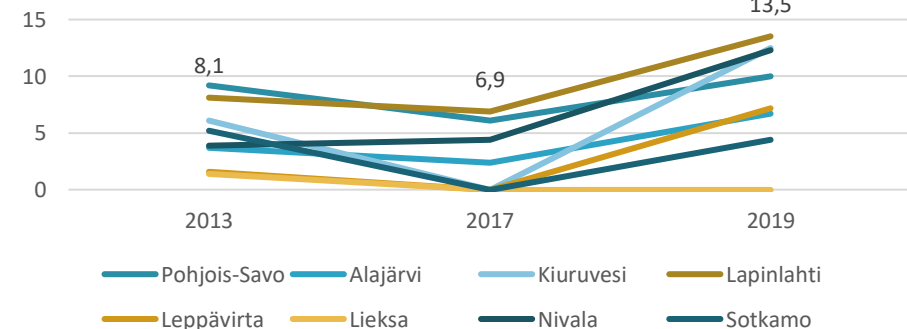
Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

LAPINLAHTI

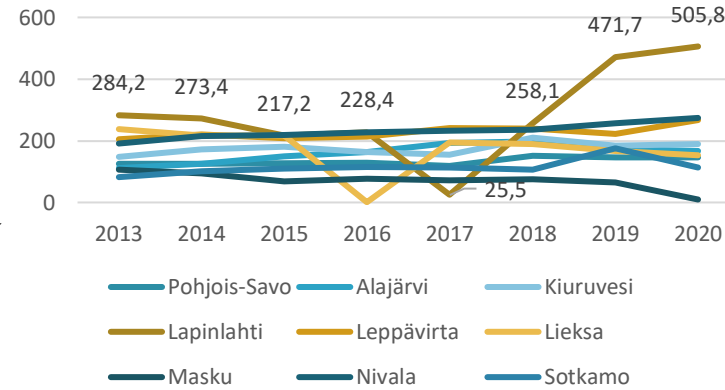
VARHAINEN TUKI (PALVELUKETJUT)

- Matalan kynnyksen palvelujen/ohjausta ja toimintoja on tarjolla ja palveluketjut ovat sujuvat
- Jatkohoitopaikkojen rakenteet, resurssi ja prosessit vahvistuvat
- Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten terveystarkastusten sekä jatkoseurantojen määrä lisääntyy

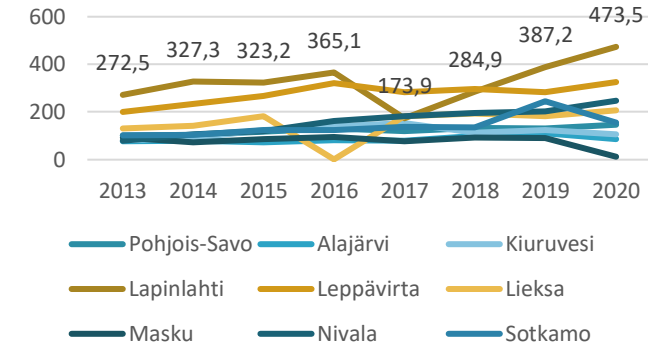
- Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käyntejä runsaasti sekä kasvatus- ja perheneuvonnan käyntejä runsaasti – osataan käyttää matalankynnyksen palveluja.
- Koulun oppilashuoltopalveluja on ollut hyvin tarjolla.
- Sairauspäivärahaa saavien työkäisten määrä on laskussa.
- Ikäihmiset saavat hyvin ja yhä enenevässä määrin kotihoitoa ja laitoshoidon on laskussa erityisesti yli 75-vuotta täyttäneiden keskuudessa.
- Virtuaalisuus ikäihmisten toiminnassa yhdistää koronasta huolimatta
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaiden (osuus vastaavanikäisestä väestöstä) osuus on laskussa

- Perhehoitoa ei ole käytössä.
- Vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäiviä ja hoitokasjoja on paljon ja eniten suhteessa vertailualueisiin.
- Menetettyjä elinvuosia on eniten
- Työttömien terveystarkastuksissa kävi n. 25-30 prosenttia työttömistä/vuosi
- Toimeentulotukea saavia on nuorissa aikuisissa ja eläkeikäisissä paljon ja määrä on edelleen nousussa.
- 15-29-vuotiaiden työllisyyden kehittäminen
- Omaishoidon tukea saadaan vähiten
- Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidossa hoitoaika on pisin suhteessa vertailualueisiin.
- Huono-osaisuuden [taloudelliset vaikutukset](#) kuntataloudelle ovat suurimpia Lapinlahdella verrattuna eri kuntiin
- Näyttöön perustuvan ja kerätyn tiedon hyödyntämisessä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on kehitettävää

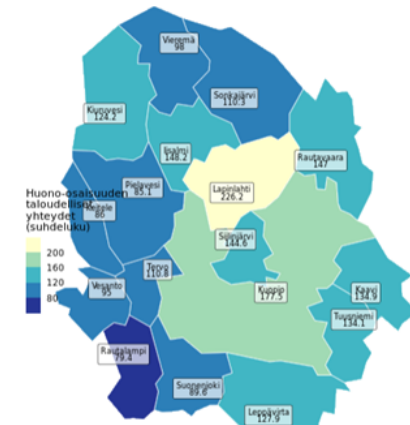
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitokasjojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet
Kuvassa näytetään alueeseen Pohjois-Savo tasolla maakunnat kuuluvat kunnat

L A P I N L A H T I

Hyvinvointisuunnitelman tarkennetut toimenpiteet, vastuutahot ja seurantamittarit painopisteittäin vuosille 2021-2025:

Taulukossa merkittynä ** vaikuttavat menetelmät/tulevaisuuden soterakenneuudistus sekä HYTE-tuloskertoimet maininnalla HYTE-kerroin

1.Painopiste: Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATAMITTARIT
Järjestö ja osallisuustyöllä on rakenteet ja vastuuhenkilö	<ul style="list-style-type: none"> -Nimetään osallisuustyöryhmä -Nimetään osallisuus- /järjestövastaava ja työlle resurssit -Laaditaan osallisuusohjelma kuntaan: tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittely 	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Luottamushenkilöt Järjestöt Kansalaoisopisto</p>	Tea-viisari (osallisuus)
Lukiolaisten hyvinvointi ja yhteisöllisyys lisääntyy, ennaltaehkäistään yksinäisyyttä	<ul style="list-style-type: none"> -Ryhmyttämisen lisääminen, säännöllinen ryhmyttämisen huomiointi ja toimenpiteet siihen lukuvuoden aikana, ryhmyttämisen huomiointi opetuksessa ja Me-hengen luomiseen panostaminen -Varhainen tuki Yksinäisyyden ennaltaehkäisy huomioidaan yläkoulun OPS:ssa: hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen -yksilöllisten tarpeiden huomioiminen -yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri -lukion hyvä arki 	<p>Rehtori Opettajat Opiskelijahuolto Nuorisotyö</p>	<p>Kouluterveyskysely: - Ei yhtään läheistä ystävää %</p>
Nuorten, yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (yläkoulu)	<ul style="list-style-type: none"> -Nuoria osallistetaan enemmän: Kysytään nuorten mielipiteitä aktiivisesti koulun toiminnassa ja kehittämisessä -Huoltajat osallistuvat opiskeluhuollon toimintamallien kehittämiseen, toiminnan arviointiin, ruokailujärjestelyjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ja kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen. Huoltajat huolehditaan mukaan yhteisölliseen oppilashuoltoryhmiin -Opiskelijat osallistuvat järjestyssääntöjen laatimiseen, kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyyn ja sovitteluun, opiskelulaitoksen toiminnan arviointiin, ruokajärjestelyjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin sekä tupakoimattomuuden ja päihteettömyyden edistämisen. -Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla 	<p>Rehtorit Opettajat Koulu- ja opiskeluterveydenhoitaja ja lääkäri Ruokapalvelu Koulun henkilökunta Koululaiset, opiskelijat ja huoltajat</p>	<p>Kouluterveyskysely: Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8 ja 9 lk oppilaista Tea-viisari-lukiokoulutus: sitoutuminen ja osallisuus, seuranta ja tarveanalyysi</p>

1.Painopiste: Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATA-MITTARIT
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ovat systemaattisesti käytössä eri toimijoilla (erityisesti kuntajohto ja kulttuuritoimi, järjestöt, yhdistykset)	<p>-Kuvataan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kunnan verkkosivuille</p> <p>-Kootaan asiakasraati kehitettävän aiheen ympärille ja jalkautetaan saatu palaute toimintoihin</p> <p>-Kerätään asiakaspalautteita systemaattisesti ja kokemusasiantuntijoita ja hyödynnetään kehittämisasiakkuuksia **</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Kaikki hallintokunnat/esimiehet Järjestöt ja yhdistykset Kuntalaiset Kansalaisopisto/rehtori</p>	<p>Kokemuskysely Tea-viisari-kuntajohto/lukio/peruskoulu-osallisuus</p>
Vahvat osallisuuden rakenteet (erityisesti kulttuuri) ja seuranta, sitoutuminen ja raportointi (erityisesti perusterveyden-huolto)	<p>Perustetaan kulttuuritoimijoiden asiantuntijaelin (yhteiskokous kulttuuritoimijoiden kanssa) ja otetaan vaikuttamistavat, esim. asukaskohtaamiset ja yhteiskehittäminen käyttöön</p> <p>- Käsitellään ohjelmat johtoryhmässä ja luottamushenkilöhallinnossa</p> <p>-Vahvistetaan säännöllistä seuranta- ja raportointiedotusta väestön hyvinvoinnista luottamushenkilöille ikäryhmittäin ja sukupuolittain (tupakointi, ylipaino, päihde, suun terveydentila, masennus)</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Luottamushenkilöt /lautakunnat Kulttuuri-koordinaattori Sivistystoimi Kansalaisopisto Järjestöt, yhdistykset, yrittäjät Kuntalaiset</p>	<p>Tea-viisari-Kulttuuri-osallisuus Tea-viisari-Perusterveydenhuolto</p>

2.Painopiste:Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATAMITTARIT
Ennakoidaan päätösten vaikutukset	<ul style="list-style-type: none"> -Otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi päätöksenteon tueksi - EVA:n aktiivinen käyttö. 	<ul style="list-style-type: none"> Luottamushenkilöt Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) 	<ul style="list-style-type: none"> EVA:n käyttö (Sotkanet 468)
Kehitetään päiväkotien ja koulujen ruokakasvatusta suunnitelmallisesti	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikuttavat menetelmät ja suositukset otetaan aktiiviseen käyttöön ja seurantaan (Neuvokas perhe** , Sapere, Maistuva koulu) -Osallistutaan Kehuva (verkkokoulutus)koulutukseen -Ruokakasvatustyöryhmän (varhaiskasvatuksen ja koulun yhteinen) toiminnan jäsentäminen (kokoonpano, tehtävät) ja aktivointi. -Ruokakasvatustyössä osallistetaan lapsia, nuoria ja huoltajia. -Nykytila.fi sivustoa hyödynnetään säännöllisesti toimintojen suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa varhaiskasvatuksessa, päivähoidossa ja ravitsemuspalveluissa -Perhepäivähoitajille vahvempi tuki (vrt. päiväkodit) ja esim. yhtenäiset ruokasuositukset käyttöön ja yhtenäisten ruokasuositusten käytön tukeminen -Perheviestinnän vahvistaminen kaikilla toimialoilla, säännöllisyys -Kuntapäätäjaviestinnän vahvistaminen ja säännöllisyys: lautakunta/säännöllinen info (hyte) 	<ul style="list-style-type: none"> Sivistysosaston päällikkö, Varhaiskasvatuksen päällikkö Sivistys: varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunta Nuorisotyö Terveystoimijat Liikuntatoimi Ravitsemusterapeutti Ruokapalvelu Hyvinvointi-koordinaattori Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Luottamushenkilöt / palvelulautakunta 	<ul style="list-style-type: none"> Nykytila.fi indikaattorit: -ruokakasvatuksen tuki ja jatkuvuus - ruokakasvatus osana kasvatusta ja opetusta - ruokailun järjestäminen ja kehittäminen -monipuolinen ja riittävä ateria -ruokakasvatusta edistävä yhteistyö (nyt 61/100, tavoitetaso 75)

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOJOT	SEURATAMITTARIT
Vahvistetaan sitoutumista kouluruokailun toteuttamiseen ruokailusuositusten mukaisesti	<p>-Käsitellään TEA-viisari tulokset, kouluterveyskyselyn verkkopalvelun tulokset sekä kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin tarkastusten tulokset säännöllisesti opettajain-/henkilöstökokouksissa ja päätetään toimenpiteistä yhteisesti.</p> <p>-Kouluruokailu kuvataan opetussuunnitelmissa yhteistyöstä vanhempien kanssa, ruokailusta vastaavan henkilöstön kanssa ja kouluterveydenhuollon kanssa.</p> <p>-Oppilaille ja huoltajille järjestetään aito mahdollisuus vaikuttaa kouluruokailun sisältöön.</p> <p>-Ruokakasvatusta lisätään osaksi kasvatusta ja opetusta</p> <p>-Malliaterian käytännön toteutuksen tukeminen eri keinoin: visuaalisuus, ohjaus, mallit toteutukseen, oppilaat mukaan suunnitteluun</p> <p>-Otetaan käyttöön yhteiset käytännöt kouluruokailuun osallistumisen seurannassa</p>	<p>Rehtorit</p> <p>Opettajat</p> <p>Ruokapalvelu</p> <p>Kouluterveyden-huolto</p> <p>Ravitsemusterapeutti</p> <p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä)</p> <p>Luottamushenkilöt</p>	<p>Tea-viisari:</p> <p>Perusopetus-sitoutuminen</p> <p>Tea-viisari:</p> <p>Lukiokoulutus-sitoutuminen</p> <p>Lautasmallin mukaisesti koottu malliateria on näkyvässä ruokailutilanteessa</p>
Koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalan.	<p>-Huomioidaan aamupalan tärkeys:</p> <p>-Vaikuttaminen koteihin</p> <p>-Tiedottaminen</p> <p>-Tarjotaan "aamupuuro" opiskelijoille lukiossa</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä)</p> <p>Luottamushenkilöt</p> <p>Ruokapalvelu</p> <p>Ravitsemusterapeutti</p> <p>Hyvinvointi-koordinaattori</p> <p>Kouluterveyden-hoitajat/-lääkäri</p>	<p>Kouluterveyskysely:</p> <p>Ei syö aamupalaa (42,3% ei syönyt aamupalaa/lukio)</p>

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATAMITTARIT
Terveellinen ja säännöllinen ruokavalio: vähemmän punaista lihaa, suolaa, kovia rasvoja-ruokasuositusten mukainen	<p>Koululounaan tärkeys: infoa vanhemmille ja nuorille, viestintä</p> <p>-Järjestetään kunnan ruokapalvelut ravitsemussuositusten mukaisesti</p> <p>-Tehdään yhteistyötä sydänterveellisen ruokatarjonnan käyttöönottamiseksi kunnan alueen ruokailupaikoissa / yrityksissä.</p> <p>-Viestitään säännöllisesti ja jatkuvasti mm. vanhempainilloissa, paikallislehdessä, somessa, tapahtumissa</p> <p>-Huomioidaan ja ennalta ehkäistään vajaaravitsemusriski erityisesti kotihoidon asiakkailta ja yli 80-vuotiailla kaikissa palveluissa, käytetään vajaaravitsemuksen ehkäisy- ja hoitopolkua.</p>	<p>Ruokapalvelut</p> <p>Sosiaali- ja terveystoimen vastaanottojen henkilökunta, mm. ravitsemusterapeutti</p> <p>terveydenhoitajat /-lääkärit, hoitajien vastaanotot, työterveys</p> <p>Ikäihmisten neuvola Hyvinvointi-koordinaattori Palveluohjaaja Kansalaisopisto</p>	<p>Kouluterveyskysely: - Ei syö koululounasta %</p> <p>Verenkiertoelin-sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläketä saavat 16-64 v %</p>
Työikäisten ruokavalio Ikäihmisten ruokavalio	<p>-Tuetaan yhteisöllistä ruokailua</p> <p>-Myös kotona asuvat, ei palvelujen piirissä olevat ikäihmiset, huomioidaan esim. järjestöjen ja yhdistysten toiminnassa sekä viestinnän keinoin (mm. palveluohjaus).</p>		
Varhaiskasvatuksessa tehdään enemmän yhteistyötä yhteistyötahojen kanssa lasten liikkumisen lisääntymiseksi	<p>-Liikkuva varhaiskasvatus toimintamalli on aktiivisesti käytössä</p> <p>-Huoltajien mukanaoloa liikkuva varhaiskasvatus toiminnassa lisätään (kts. Virveli)</p> <p>-Neuvolan, muiden varhaiskasvatusyksiköiden, esiopetuksen, kunnan eri hallintokuntien ja paikallisten toimijoiden (mm. järjestöt) kanssa tehdään ja lisätään yhteistyötä lasten motorisen kehityksen ja liikkumisen edistämiseksi (kts. Virveli)</p> <p>-Varhaiskasvatuksesta osallistutaan liikuntaa edistäviin alueellisiin verkostoihin</p>	<p>Varhaiskasvatuksen johtaja ja Virveli (15/4) esimiehet</p> <p>Varhaiskasvatuksen koko henkilökunta</p>	

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATA-MITTARIT
Liikutaan suosituksen mukaisesti; erityisesti vähän liikkuvat lapset, nuoret, aikuiset ja ikäihmiset	-Otetaan vaikuttavat menetelmät aktiiviseen käyttöön ja käyttöä seurataan: Neuvokas perhe**, Ilo kasvaa liikkuen- varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva aikuinen -toimintamallit ja niiden käyttöä seurataan	Varhaiskasvatus Sivistystoimi:	Kouluterveyskysely: - Alle tunti liikuntaa/vk, 8. ja 9. luokka, lukio
	-Huomioidaan vähän liikkuvat lapset varhaiskasvatuksessa ja koulussa, toiminnallinen arki ja järjestetään matalan kynnyksen liikunnallista toimintaa	Rehtorit, opettajat ja muu henkilökunta, yhteistyökumppanit	- Vähintään tunnin päivässä liikkuvat
	-Kehitetään Liikuntaneuvontaa vähän liikkuville aikuisille, "palvelupolku"		
	-Tuetaan työmatkaliikkumista lihasvoimin mm, työterveyshuollossa esim. polkupyöriä käyttöön työpäivän aikaiseen liikkumiseen, liikkumisen seurantamittarit käyttöön/lainatavaksi	Kouluterveydenhuolto Nuorisotyö	
	-Vanhuspalveluissa ja vuodeosastolla otetaan käyttöön Voimaa vanhuuteen -toimintamalli huomioiden tasapaino, voima, liikkuvuus, ulkoilu, kodin turvallisuus, lääkityksen vaikutukset ja ravitsemuksen vaikutukset	Vanhuspalvelut Tekninen toimi Kansalaisopisto	Haipro-tilastot (sote): Kaatumiset ja putoamiset, % TEA-liikunnan kokonaistulos Verenkiertoelin-sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16-64 v %
	-Kiinnitetään huomiota ulkoilumahdollisuuteen ikäihmisillä -ulkoilunystävät -koulutus ja rakennetaan verkostot yhteistyössä järjestöjen kanssa.		
	-Tehdään Seniorireitit penkkeineen lähelle koteja	HYTE-ryhmä	Dementiaindeksi
	-Vahvistetaan jalkautuvaa nuorisotyötä tai siirretään nuorisotyön toimitilat koulun yhteyteen (Matin ja Liisan koulu), jolloin käytössä on laaja liikkumista mahdollistava ympäristö nuorisotyössä (koulunuorisotyön lisääminen)		
	-Järjestetään säännöllistä koulutusta toiminnallisen arjen ja liikunnan tukemiseksi varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunnalle		
	-Koulutetaan jokaiseen varhaiskasvatuksen yksikköön 1-2 liikunnan osaajaa, jotka kouluttavat muun henkilökunnan		
-Kaikkien toimijoiden säännöllistä viestintää vahvistetaan monikanavaisesti			
-Lähiliikuntapaikkoja ylläpidetään kattavasti eri puolilla kuntaa lähellä kotia yhteistyössä järjestöjen, yhdistysten ja kuntalaisten			

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOJOT	SEURANTAMITTARIT
<p>Tehostetaan liikuntaa tukevan toiminnan kohdentamista (seuranta, viestintä ja analyysi)</p>	<p>-Hankitaan mittareita (aktiivisuusmittari tms.) liikkumisen seurantaan ja toiminnan kehittämisen tueksi koululle, varhaiskasvatukseen ja työterveyshuoltoon</p> <p>-Perustetaan Move-toiminnalle monialainen ohjausryhmä (rehtori, terveydenhoitaja, liikuntasihteeri, fysioterapeutti, vanhempien edustus, hytekoordinaattori) tulosten tarkasteluun ja hyödyntämiseen jatkotoimia varten: kehitetään Movessa heikosti suoriutuvien moniammatillinen jatko-ohjauspolku (esim. fysioterapia, koulun liikunnanopettajat)</p> <p>-Otetaan käyttöön sukupuoli ja ikä seuranta liikuntapalveluissa</p> <p>-Jokaiselle koululle määritellään liikunnasta vastaava yhdyshenkilö sisäisen ja ulkoisen toiminnan tueksi. ja yhdyshenkilöksi.</p>	<p>Rehtorit ja opettajat Varhaiskasvatuksen johtaja ja esimiehet Työterveyshuolto Terveystenhoitajat Fysioterapia Liikuntasihteeri Hyvinvointikoordinaattori</p>	<p>Move ohjausryhmän kokoontumiset</p> <p>Seurantatilastot liikuntatoimi</p> <p>Yhdyshenkilöt/koulu</p>
<p>Koulu-uupumus vähenee</p>	<p>-Varhainen tuki, puheeksi otto ja jatkuva viestintä käyttöön</p> <p>-Elämäntaitokurssi toteutetaan säännöllisesti (voisiko olla suunnattukin?): itsensä johtaminen, merkityksellisyys, riittävä uni ja liikunta, terveyttä edistävä ravitsemus</p> <p>-Käytössä moniammatillinen malli, jolla puututaan poissaoloihin varhaisessa vaiheessa, varhainen tuki.</p>	<p>Rehtorit Opettajat Kouluterveyden-huolto Opinto-ohjaajat Koulupsyykkari Koulukuraattorit</p>	<p>Kouluterveyskysely: Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (HYTE-kerroin)</p> <p>-Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>-Kokee koulu-uupumusta % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
<p>Tuetaan lasten tervettä kasvua ja tervettä painoa</p> <p>Lapset ja nuoret, ylipainoisten määrä laskee (erityisesti 8. ja 9.-luokkalaiset, vuonna 2017 18,3%)</p>	<p>Kts. toimenpiteet tämän suunnittelutaulukon tavoitteista kohdista:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kehitetään päiväkotien ja koulujen ruokakasvatusta -vahvistetaan sitoutumista kouluruokailuun toteuttamiseen -kaikki aloittaa aamun aamupalalla -terveellisempi ruokavalio -varhaiskasvatuksessa tehdään enemmän yhteistyötä lasten liikunnan lisäämiseksi -liikutaan suositusten mukaisesti -tehostetaan liikuntaa tukevan toiminnan kohdentamista -koulu-uupumusta vähemmän -Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen, vanhemmuus vahvistuu 	<p>Kts. vastuutahot tämän suunnittelutaulukon vastuutahot kohdista</p>	<p>Ylipaino, % 2-6v (FinLapset)</p> <p>Kouluterveyskysely:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista, (HYTE-kerroin) - Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (HYTE-kerroin) <p>- Ylipaino, osuus lukio 1. ja 2.v opiskelijoista</p>
<p>Lapsiperheille on riittävän tilavia asuntoja tarjolla</p>	<p>Kunnassa on tarjolla enemmän tilavia (vuokra)asuntoja perheille</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Tekninen toimi Sosiaalitoimi Luottamushenkilöt Vuokranantajat, yritykset</p>	<p>Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia kaikista lapsiasuntokunnista (Sotkanet)</p>

3.Painopiste: Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen ja turvallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Yhä useampi pysyy pystyssä (Kaatuminen, vammat, myrkytykset)	<ul style="list-style-type: none">-Kaatumisen ehkäisy: monitoimijainen toimintamalli ja koulutus käyttöön, kotona-asuvat ei palvelujen piirissä olevat huomioiden.-Järjestöyhteistyö, mm. eläkeläisjärjestöt, vanhus- ja vammaisneuvostot, kansalaisopisto-Kaatumisvaaran arviointi käyttöön: FROP-Com (kotona asuvat) ja FRAT (hoivapalvelut ja sairaala)-Kodin turvallisuuden tarkistuslista käyttöön-Kaatumis-Seula työkalut käyttöön: kaatumisvaaran itsearviointi, liikuntaohje, tarkistuslista ja 10 keinoa kaatumisen ehkäisyyn -Ikinä-toimintamalli käyttöön(kaatumisvaaran arviointi, toimintasuunnitelma ja opas) -Esteettömyyden edistäminen rakentamisessa ja peruskorjauksessa huomioidaan (mm. hissiavustukset ja invaliukset) -Hiekoitushiekkaa yhteiseen käyttöön, liukuesteitä jaetaan ikäihmisille	<ul style="list-style-type: none">VanhuspalvelutVuodeosasto / sotepalvelutPalo- ja pelastustoimiJärjestöt, yhdistyksetKansalaisopistoTekninen toimi	<ul style="list-style-type: none">Hoitoilmoitus- järjestelmä, HYTE-kerroin:-Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön, HYTE-kerroin -Kuolleisuus tapaturmiin, kaatumisiin ja putoamisiin/100 000 Ikävakioitu tapaturmaindeksi
Lukiossa ei esiinny seksuaalista häirintää Lukio on turvallinen ympäristö opiskella	<ul style="list-style-type: none">-Seksuaaliterveyttä tuetaan laajasti koulun toimintaympäristössä-Otetaan puheeksi opiskelijoiden kohtaamisissa-Lukiokurssien hyvinvointikurssiin sisältyy seksuaalisuus ja seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet	<ul style="list-style-type: none">RehtoritOpettajatKouluterveyden-huoltoKoulupsyikkariKoulukuraattorit	<ul style="list-style-type: none">Kouluterveyskysely:- Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista- Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista Lähisuhdeväkivallan kartoituslomake (THL)**

3.Painopiste:Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen ja turvallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Liikenne rikkomusten ja rikosten määrä laskee	<ul style="list-style-type: none">-Päihteet-varhaisen puuttumisen malli - Pakka toimintamalli käyttöön-Ankkuri -toiminta pidetään voimissaan ja aktiivisena-Liikennevalistus	<ul style="list-style-type: none">Liikenneturva-työryhmäSivistystoimen johtajaSosiaali- ja terveystoimen johtaja	<ul style="list-style-type: none">Poliisin tietoon tulleet eräät liikenne rikokset / 1000 asukastaPoliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1000 asukastaYksittäisonnettomuudet ja alkoholi onnettomuudet (Ramboll)
Ympäristö on terveellinen ja turvallinen	<ul style="list-style-type: none">-Kuntaan laaditaan turvallisuussuunnitelma-Ikäihmisiä asuu paljon kotona: ennaltaehkäiseviä toimintamalleja käytetään järjestelmällisesti kaikissa palveluissa (voimaa vanhuuteen, kodin turvallisuuden huomiointi, katuturvallisuus). Kodin turvallisuuden tarkistuslista on käytössä.-Huomioidaan että muistisairaita asuu paljon kotona, kodin ja ympäristön turvallisuus huomioidaan riittävästi ja kattavasti kaikissa palveluissa ja ratkaisuissa mm. Voimaa vanhuuteen toimintamalli ja hyvinvointia edistävät kotikäynnit.-Omaishoitajia koulutetaan ja tuetaan turvallisuus, ravitsemus ja lääkitysasioissa.-Omaishoitajille riittävästi tukea (dementiaindeksi korkein, omaishoidon tukea vähiten)	<ul style="list-style-type: none">JohtoryhmäHYTE-ryhmäPelastuslaitosVanhuspalvelujen esimiesTekninen toimi	<ul style="list-style-type: none">Alueen turvallisuuteen tyytyväisten osuus, %Kokemuskysely: tyytyväisyys asuinalueen turvallisuuteen

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOJ	SEURANTAMITTARIT
Lasten ja nuorten mielenterveyden varhainen tukeminen, masennusoireilu vähenee	<ul style="list-style-type: none">-Koulupoissaoloihin puuttumismallia kehitetään edelleen-Prokoulutoimintamalli koulutus ja mallin käyttö samoin IPC ** käyttöön lievän tai keskivaikean masentuneiden nuorten tukemiseksi jatkuu-Masennusseula(RBDI'**) on käytössä nuorille terveystarkastuksessa-Elämänhallintaryhmät nuorille käyttöön-Nuoren mielen ensiapu (NMEA) kouluttautuminen ja käyttö-Chilled-menetelmän otetaan käyttöön; Mielenterveyden varhainen tuki lapsille ja nuorille, joilla on todettu ahdistusoireita	<ul style="list-style-type: none">Sivistysosaston osastopäällikköRehtoritOpettajat Sosiaali- ja terveystieteiden osaston päällikköKoulu- ja opiskelija ja terveydenhuoltoOppilas- ja opiskelijahuoltoKoulukuraattoritKoulupsykykariMielenterveysneuvolaSosiaalitoimi	<ul style="list-style-type: none">Sotkanet:- 0-17 vuotiaat lapset joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä- Huostaanotossa vuoden aikana olleet 0-17 vuotiaat, vastaavanikäisestä väestöstä- Nuoret sairaalahoidossa mielenterveyssyistä (erityisesti 0-17-vuotiailla tytöillä) Kouluterveyskysely:-Keskusteluyhteys- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (Tutkintorekisteri, tilastokeskus, HYTE-kerroin)

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Vanhemmuus vahvistuu, tuetaan perheiden hyvinvointia ja jaksamista vanhempana	<p>-Vanhemmuus vahvistuu: Lapset puheeksi** toimintamalli-toimijoiden koulutus ja mallin käyttöönotto ja käytön seuranta-koulutettujen määrä ja LP keskustelujen ja neuvonpitojen määrät tilastoidaan</p> <p>-Hyvä arki lapselle-menetelmän koulutukset järjestötoimijoille</p> <p>-Vanhemmuuden tuen ryhmät käyttöön (Vahvuutta vanhemmuuteen)</p> <p>-Yhteistyö järjestöjen kanssa- vertaisryhmät</p> <p>-Lapset puheeksi**-menetelmä-koulutetaan henkilöstö ja otetaan käyttöön</p> <p>-VaVu-menetelmä **käyttöön (varhainen vuorovaikutus, voimavaramittarit ja kotikäynnit)</p> <p>-Monitoimijaisen yhteistyömallin (VARPU, ja koulujen ryhmät) tiivistäminen ja neuropsykiatrisen osaamisen hyödyntäminen näissä. SYTY-mallin verkostoon levittäminen.</p> <p>-ADHD vertaisryhmän perustaminen, strategiamenetelmä koulutus ohjaajalle</p> <p>-Parisuhteen tuen tehostaminen, suunnitelma puheeksi ottamisesta, koulutusta</p> <p>-Perheasiainsovittelun koulutus</p> <p>-Eroauttaminen; vanhemmuussuunnitelma käyttöön, mahd. eroryhmät lapsille ja yhteistyö järjestäjien kanssa.</p>	<p>Sivistysosaston päällikkö</p> <p>Sosiaali- ja terveysosaston päällikkö</p> <p>Lape-toimijat</p> <p>Järjestöt/yhdistykset</p> <p>Kansalaisopisto</p>	<p>Koulutettujen määrä</p> <p>Lp keskustelujen määrä (Lp menetelmä-keskustelut ja neuvonpidot)</p> <p>Vahvuutta vanhemmuuteen-toteutuneiden ryhmien määrän seuranta ja asiakaspalautteet ryhmäläisiltä.</p> <p>Vertaisryhmien määrät</p> <p>Toteutuneiden VaVu haastatteluiden sekä kotikäyntien määrät</p> <p>Toteutuneiden Varpu +oppilashuollollisten kokoontumisten määrä ja asiakaspalautteet</p> <p>Kun ADHD-ohjaajat on koulutettu, toteutuneiden ryhmien ja osallistujien määrät</p> <p>Puheeksioton suunnitelman toteutumisen ja sovitun toteutuksen seuranta toimijoilla</p> <p>Vanhemmuussuunnitelman ja mahd. eroryhmien käytön ja toteutumisen seuranta</p>

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHO	SEURANTAMITTARIT
Alaikäiset ovat päihteettömiä ja ennaltaehkäistään päihteiden aiheuttamia haittoja ja riippuvuuksia	<ul style="list-style-type: none">-Päihteet. varhaisen puuttumisen malli-Nuorisotyö jalkautuu koululle-Koulun päihdesuunnitelma tehty ja käytössä-Päihdeaiheiset vanhempainillat varhaiskasvatuksessa, ala- ja yläkoulussa säännöllisesti-Ennalta ehkäisevä päihdetyö kouluille-Pakka-toimintamalli otetaan käyttöön	<ul style="list-style-type: none">Sivistysosaston päällikköSosiaali- ja terveysosaston päällikköNuorisotyöMielenterveysneuvolaRehtoritSosiaalitoimi	<p>Tutkintorekisteri, tilastokeskus (HYTE-kerroin):</p> <ul style="list-style-type: none">- Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15-24-vuotiaat- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (HYTE-kerroin) <p>Kouluterveyskysely:</p> <ul style="list-style-type: none">- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista- Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista/vähintään kerran kk, %- Alaikäisten perhepiiristä ja välittämisen kautta hankkima alkoholi, %- Raittius % <p>Sotkanet:</p> <ul style="list-style-type: none">- 0-17 vuotiaat lapset joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä- Huostaanotossa vuoden aikana olleet 0-17 -vuotiaat, vastaavanikäisestä väestöstä

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Mielenterveys-sairastavuus vähenee	<ul style="list-style-type: none"> -MTEA-aikuisen mielen terveyden ensiapu käytössä ** -Masennusseula (BDI) aikuisille perusterveydenhuollossa käytössä ** GDS-15 ikäihmisten masennusseula -Lisätään työttömien terveystarkastuksia -Luonnon ja kulttuurihyvinvointivaikutusten hyödyntäminen ja huomiointi yhdyskuntarakentamisessa Kulttuurihyvinvointivaikutusten huomiointi: Kaiku-kortti (kulttuuri) käyttöön 	<ul style="list-style-type: none"> Työterveyshuolto Sosiaali- ja terveysosaston päällikkö Sosiaali- ja terveystoimi Mielenterveysneuvola Rehtorit Sosiaalitoimi Työllisyyspalvelut Tekninen toimi Kansalaisopisto Kulttuurikoordinaattori Hyvinvointikoordinaattori 	<ul style="list-style-type: none"> Mielenterveysindeksi, ikävakioitu (THL) Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 25-64-vuotiaat (Sotkanet) Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria/1000 (Sotkanet) Mielenterveysperusteisesti sairauspäiväraahaa saavia 25-64v/1000 vastaavanikäistä Kaikukorttien ja osallistumisten lukumäärä
Työikäiset vuodeosasto/ sairaala/ asumispalvelut päihteiden vuoksi vähemmän	<ul style="list-style-type: none"> -Päihteet, varhaisen puuttumisen malli -AUDIT C/AUDIT/-alkoholin ongelmakäytön seulat käytössä SADD-alkoholiriippuvuustesti käyttöön -Huumeiden käytön testit ja Huumeriippuvuuden vakavuuden asteen SDS-testi käyttöön -Alkoholi-Mini-interventiot ** Päihdeseulat/mini-interventiot (puheeksiotto, kulutuksen seuranta ja päihdeneuvonta monialaisesti käyttöön -Pakka-toimintamalli käyttöön -Työttömien terveystarkastuksiin osallistujien määrän lisääminen ja jatko seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaali- ja terveysosaston päällikkö Sosiaali- ja terveystoimi Työterveyshuolto Mielenterveysneuvola Työllisyyspalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Päihteiden vuoksi vuodeosasto/ sairaala/ asumispalvelut työikäiset hoidetut potilaat Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (toimeentulo-tukirekisteri, HYTE-kerroin)

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteiden päivittäminen ja jatkuvan toiminnan varmistaminen	<p>-Päivitetään ehkäisevän päihdetyön suunnitelma ja rakenteet</p> <p>-Ikääntyneiden terveysneuvonnassa on käytössä yli 65-vuotiaiden alkoholimittari</p> <p>-Nimetään ehkäisevän päihdetyön koordinaattori/ yhdyshenkilö, joka toimii kaikkien ikäryhmien ennaltaehkäisevässä päihdetyössä</p> <p>-Jalkautetaan suunnitelman mukaiset toimet käyttöön</p>	<p>HYTE-ryhmä (johtoryhmä) Sosiaali- ja terveys-palveluiden johtaja Mtt</p>	<p>Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet (huono-osaisuusindikaattorit): Mielenterveyden avohoitokäynnit ja päihdehuollon avopalveluiden asiakkaiden määrä, Sokra, Sotkanet)</p>
Raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeisen nikotiinittomuuden tukeminen	<p>Keitetään alueellista nikotiinittomuuden hoitopolku äitiys- ja lastenneuvolaan sekä kunnan omaa hoitopolkua 28-päivää ilman toimintamalli** käyttöön</p>	<p>Äitiys-, perhesuunnittelu ja lastenneuvolan terveydenhoitajat ja lääkärit</p>	<p>Raskauden aikana tupakoineet, % synnyttäjistä</p> <p>Raskauden ensimmäisen kolmanneksen jälkeen tupakoineet, % synnyttäjistä</p>

5.Painopiste:Varhainen tuki (palveluketjut)

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Matalan kynnyksen palvelujen/ohjauksen ja toimintojen lisääminen	<p>-Lisätään ja pidennetään kirjaston aukioloaikoja erityisesti omatoimikirjastossa</p> <p>Vahvistetaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, riskissä olevien tunnistamista, tukea ja ohjausta</p>	<p>Sivistysosaston osastopäällikkö Kirjaston henkilökunta Sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Johtava lääkäri Kansalaisopiston rehtori</p>	<p>Kirjaston fyysiset käynnit/ asukasluku Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä /asukasluku/1000</p> <p>Tutkintorekisteri, tilastokeskus: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä, HYTE-kerroin</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (toimeentulorekisteri, HYTE-kerroin) Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (eläketurvakeskus, HYTE-kerroin) Alioikeuksissa tuomittuja 15 vuotta täyttäneitä henkilöitä / 1000 vastaavanikäistä</p>
Vuodeosaston hoitoaika lyhenee	<p>Vahvistetaan omaishoitajien tukemista, esim. säännölliset vertaistukiryhmät, vapaapäivät, intervallit, tuet</p> <p>Kehitetään perhehoitoa</p> <p>Kehitetään kotiin tarjottavia hoitoja/ intervallihoitoa/ Kehitetään kotisairaala-toimintaa</p>	<p>Vanhuspalveluiden päällikkö Sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Vanhuspalvelut Luottamushenkilöt Hyte-ryhmä (johtoryhmä) Terveystieteiden tutkimuskeskus</p>	<p>Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon keskimääräinen hoitoaika</p> <p>Sotkanet: Omaishoidon tukea saavia yli 75 v.</p> <p>Perhehoidossa olleita kunnan kustantamista palveluista</p>
Työttömien terveystarkastusten määrä ja säännöllisyys lisääntyy ja seuranta on säännöllistä	<p>Tiivistetään moniammatillista yhteistyötä ja selkeytetään palvelupolkuja, vahvistetaan etsivää työtä</p>	<p>Työterveyshuollon esimies Työterveyshuolto Työllisyyskoordinaattori TE-keskus Kela Sosiaali- ja terveyspalvelujen johtaja</p>	<p>Tehtyjen tarkastusten lukumäärä/työttömien lukumäärä kunnassa Tarkastuksiin osallistuneiden määrä/työttömien lukumäärä Seurantakäyntien lukumäärä tarkastetuista</p>

L A P I N L A H T I

Kuntalaisten toteamaa

” Lapinlahti on hyvä paikka asua. Runsaasti harrastus- ja osallistumismahdollisuuksia, avoin ilmapiiri, kaunis luonto lähellä, kunnan palvelut toimivat, hyvät liikenneyhteydet, kaupalliset palvelut ovat riittävät ja helposti saavutettavat. Lisäksi meillä on hyvät koulut, jotka antavat hyvän pohjan opinnoille. Paljon kulttuurikohteita ja -tapahtumia.”

“Lapinlahti on hyvä paikka asua, täällä viihtyvät monenlaiset ihmiset.”

